

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina: Sv. Ciril in Metodij. — Razvrstitev. — Leopold Volkmer. — Narodno blago. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Inserati.

Sv. Ciril in Metodij,

ustvaritelja in utemeljitelja sl. književnosti.

(Dalje.)

Tožno pismo, koje so latinci v Rimu proti Metodiju leta 879. vložili, je omenjalo tudi slovensko božjo službo, s kojoj je pričel Metodij, brž ko je nadškof postal, in od katere ni odjenjal, dasiravno se mu je bilo od rimske stolice naročilo. Ta zadeva ni bila malenkostna, vendar ni bila iste važnosti ko tožba v zadevah krivoverstva, kojemu se je baje Metodij vdal. Povedali smo že, da se je Metodij leta 873. pač skušal pred škofom Pavlom kot papeževim poslanca opraviti, da se ni bez obotavljanja jegovemu ukazu pokoril, ki mu je veleval slovenski obredni jezik opustiti. Očitno je, da se Metodij ni zastonj trudil, ker je papež vendar vsaj na tihem novotarijam njegovim s tem pritrdil da ni daleč zoper nje ugovarjal. Ker so pa latinci v spomladi 879. leta Metodija iznova tožili zavoljo slovenskega obrednega jezika, mu ga je papež sedaj res tudi, sklicevaje se na prejšnjo razsodbo od leta 873. nemudoma pismeno prepovedal, in sicer v istem listu, v katerem ga je zavoljo krivoverstva pred škofovski zbor v Rim pozval, da se tam opraviči. Metodij je pa tudi sedaj upal, da bode papeža preprosil, naj daleč zoper slovenski obredni jezik ne ugovarja, za kojega se je rajni brat Ciril toliko trudil — in ni se varal.

Nasprotniki Metodijevi so v svojej tožbi slovenski jezik imenovali „barbarski“, ki je neroden in zato pri božji službi nerabljiv. Metodij pa je pred zbranimi škofi, svojimi sodniki, leta 880. tako govoril: „Slovenski jezik je nehal biti neokreten in neolikan, odkar mu je moj brat Ciril, ki se kot modrijan imenuje Constantin, in katerega spomin se v Rimu v časti hrani, temu jeziku dal glasovna znamenja, in tako vsem slovanskim narodom odprl vrata duševnega razvitka. S to azbuko se je za Slovane spisalo sveto cerkveno slovstvo; moj brat Ciril in jaz sva poslovenila vse cerkvene knjige“. — Verjetno je, da je Metodij tudi katere teh slovenskih prevodov sè seboj v Rim prinesel. Da so vse dotične knjige zvesto predstavljene, se je zamoglo sklepati iz globoke učenosti obeh bratov, in pa iz njunega katoliškega prepričanja, o katerem se ni moglo daleč dvomiti. — Tako je toraj Metodij dejanski dokazal, da je vendarle mogoče tudi v slovenskem jeziku službo božjo v redu in dostojno oprav-

ljati. Vsled tega je papež Janez VIII. odločil: „Kar zadeva slednjič slovensko pismo, koje si je izmislil modrijan Ciril, nje po pravici hvalimo in naročamo, da se naj glase v njem pesni v slavo božjo, in zapovemo, da se v tem jeziku nauk in dejanja Kristova oznanjujejo“. — Kar zadeva posebič sv. mešo, delivanje svetstev in pa breviarij, je odločil papež tako: „Ne nasprotuje pravi veri in nauku če se v slovenskem jeziku poje sv. meša, ali če se bere evangelij in dobro prestavljena in tolmačena berila novega in starega zakona in ves cerkveni breviarij. Tisti Bog, ki je stvaril tri glavne jezike, hebrejskega, grškega in latinskega, je tudi vse druge vredil v svojo čast in slavo“. — „V vseh deželah Svetoplkovih se sme zanaprej slovenski jezik rabiti kot obredni jezik, kar pa ne sme občnemu obrednemu jeziku rimske cerkve kvara delati, marveč se naj s tem posebej časti, da se pri službi božji evangelij prejelatinski in potem še le slovenski bere, kar je v nekaterih cerkvah že tudi do zdaj navadno bilo“.

Ker je tudi knez Svetoplk slovenskemu obrednemu jeziku nasprotoval, mu je bilo treba tudi posebnega odgovora. Svetoplkove misli sta papežu odkrila menda poslanca njegova, Semizizen pa Wiching, ki sta še dostavila, da so boljarji in kneževi vradniki v njegovih deželah vsi enakih misli ko Svetoplk. Svetoplk je menda pričakoval, da bode s to izjavo ustregel papežu, ki je do sedaj vedno slovenskemu jeziku nasprotoval, in da ga bo toraj tem leže za svoje politične nakane pridobil, da bi namreč ž njegovo pomočjo od nemške države neodvisen postal. Pa tudi ta želja kneževa ni odvrnila papeža od poti, koja se mu je edino prava zdela. Papež je gledal bolje na občno korist, ki izhaja od tod za ves slovanski rod in za katoliško cerkev, nego na ukus in želje Svetoplkove. Vendar je pa njegovim željam ustregel s tem, da mu je pisal: „Če se pa tebi in tvojim uradnikom poljubi, sv. mešo raje v latinskem jeziku poslušati, zapovemo, da se naj sv. meša v tvojej navzočnosti latinski služi“.

Pravda, ki bi naj Metodija podrla in za vselej pokopala, se je končala za vsem vgodno za toliko preganjanega in natolcevanega moža. Ko bi bili imeli Metodijevi nasprotniki le iskrico spoštovanja do najviše cerkvene oblasti, bi bili morali zdaj Metodiju zasijati zadnjič vendarle dnevi zaželenega miru — pa ni mu bilo usojeno doživeti takih zlatih časov. Solnograški in pasovski škof nista s tožbami nič opraviti zamogla, in papež jima ni hotel vrniti pokrajin, koje je bil Metodijevi skrbi izročil. Ker svojih namenov po postavni poti dosegla nista, sta začela rabiti ponarejevanje papeških pisem. — Metodijevo delovanje je bilo seveda najbolje odvisno od veljave, katero je užival na dvoru Svetoplkovem. Zato je pa tudi papež knezu posebič pisal, da je Metodij pravoveren, da sme rabiti slovenski obredni jezik, da je slovenska liturgija za slovanski rod in za cerkev koristna.

To pismo papeževo bi bilo moralo nasprotnike Metodijeve vničiti; to so pa hoteli oni po vsakej ceni zabraniti. Dotično pismo je papež izročil Semizizu ali pa Wichingu, da nje naj odda Svetoplku, — zgodilo se je pa nekaj celo drugačnega; namesto pravega papeževega pisma so sovražniki Metodijevi podvrgli drugo, njim vgodno pismo. V tem podvrženem pismu se je knezu

Svetoplku poročalo, da je bil Metodij res krivi veri vdan, da je pa svoje zmote preklical in prisegel, da bo v prihodnje le pravo vero oznanjeval. Dalej se je v pismu bralo, da je papež slovensko službo božjo čisto prepovedal, in da je naložil pravovernemu in za krščansko resnico vnetemu škofu Wichingu, naj skrbi, da se bodo te papeževe naredbe tudi zvesto izvršile. Vsled te prevare je knez Svetoplk s svojimi uradniki proti Metodiju postal še neprijazniši nego je bil preje, in mu je nasprotoval, namesto da bi ga podpiral. Zavoljo tega se je Metodij pri knezu pritožil, in se je sklicaval na pismo papežovo, v katerem ga je moral papež tudi pismeno opravičiti, kakor ga je v rimskem zboru očitno pohvalil, ter da je papež gotovo knezu naročil, naj Metodija podpira v njegovih nadškofovskih opravilih. A Svetoplk mu je zdaj naznanil, da vsega tega ni brati v pismu, koje je papež njemu poslal, pač pa čisto kaj drugega. Vrh tega se je Wiching veril, da je rimski papež njemu tudi ustno naročil, kar je v pismu pisanega, in da je moral papežu priseči, da bo skrbel za natančno izvršitev papeževih naredeb.

Metodij je sicer pričakoval, da mu bode Wiching kljuboval, a da bi bil Wiching tako predrzen, da bi si upal papeževa pisma ponarejati, tega si Metodij vendar tudi o tem svojem nasprotniku ni misliti mogel. Lotila se ga je toraj bridka slutnja, da je znabiti papež v resnici v strahih zavoljo njegove tolikokrat natolcevane pravovernosti in vdanosti proti rimski cerkvi, in da je znabiti vendarle kaj takega Svetoplku pisal. Obrnil se je toraj pismeno do papeža in se mu je potožil o hudem nasprotovanju, ki se je zoper jega vzdignilo, o strastnem preganjanju od strani nasprotnikov svojih, pa je tudi naravnoč papeža prašal, ali je res on Svetoplku poslal pismo tiste vsebine, o katerej sta mu pravila Svetoplk in Wiching. Na to pismo je papež Metodiju odgovoril 23. marejja 881. leta. V tem pismu pohvali papež Metodija in ga obžaluje zavoljo prestanega trpljenja in mu zagotavlja, da ni Svetoplku nič drugega pisal, ko to, kar je jemu ustno naročil, in da Wichingu ni čisto nič naročil, niti skrivši niti očitno, in da seveda tudi ni nobene prisege od Wichinga terjal zavoljo skrivnih naročil, kojih mu nikoli dal ni. Naj toraj Metodij v svojem pričetem delu krepko napreduje, naj brani pravo vero, in naj zavoljo prestanega trpljenja ne bo žalosten, ampak naj bo zavoljo njega še vesel. Kar pa zadeva Wichingovo upornost, bode že papež, kakor hitro dojdeta tožitelj Metodij in zatoženec Wiching pred njega v Rim, po pravici razsodil in trdovratno upornost strogo kaznoval“.

Papež je toraj oba pred svojo sodbo pozval. Metodij je bil, zvest si svoje pravice, hitro pripravljen se zopet v Rim podati; Wichinga pa kar nič ni mikalo dolgo potovanje v Rim, kjer ga nič veselega čakalo ni. Trdno je sklenil, da v Rim ne pojde, da pa tudi Metodiju ne odjenja, ker se je zanašal na pomoč Arnulfovo, pa tudi na Svetoplka. Vrh tega je Wiching upal, da rimski papež ne bo imel dosti časa se z Metodijevo tožbo pečati, ker so Italijo, že itak vso razdvojeno, Saraceni hudo nadlegovati začeli.

V decembru leta 882. je umrl papež Janez VIII. — Wiching je toraj zamogel svobodno rovati proti svojemu nadškofu. Metodiju ni ostalo proti uporniku nobeno drugo sredstvo, nego ga je moral iz cerkvene družbe izobčiti.

(Konec sledi.)

Razvrstitev

učnega gradiva iz realnih predmetov po posameznih šolskih letih in sicer na podlagi pregledanih učnih načrtov.

Da se zamore učiteljstvu pri sestavljanju ponadrobnihih učnih črtežev v smislu minist. ukaza z 10. dne meseca novembra 1884. leta štev. 20691 glede realističnih predmetov dati na roko neki navod, je e. kr. dež. šolski svet štaj. z ukazom z 4. dne pret. meseca štev. 2509 dostavil e. kr. okr. šolskim nadzorniku sestavljeno učno gradivo iz zgodovine, naravopisja in deloma iz domovinoslovja — s temi le samo naše šole zadevajočimi opazkami.

1. „Iz navedene splošne tvarine se naj po vrsti šole izbere le toliko, kolikor se je dá po sedanjih skušnjah pri normalnih razmerah preučiti.

2. Učna tvarina iz domovinoslovja in naravopisja, ki je namenjena prvima dvema šolskima letoma, naj se uvrsti v krog nazornega nauka in se naj to v načrtu tudi izrečno omeni“.

Porabivši nam dano priložnost in zelež, da s tem vsaj nekaterim čest. bralcem — učiteljem ustrezemo, objavimo v naslednjem ovo „razvrstitev“ neokrajšano, in sicer:

I. Iz domovinoslovja.

1. šolsko leto:

Posredovanje pojmov: desna, leva stran, zgoraj, spodaj, spredej, zadi, napik, vodoravno, poševno. Lega reči v šolski izbi druga k drugi in k učencem. Šolska izba in reči v njej. Risanje šolske izbe. Primerjatev podobe z resnico.

Solnee, luč; njih podoba in barva; dan in noč; solčni izhod (jutro); solnee o poldan; solnčni zahod (večer). Luna, njena podoba. Zvezde, nebo, zrak; megle, oblaki; dež, sneg, toča; hudo vreme, mavrica; veter, vihar; letni časi.

2. šolsko leto:

Šolska izba (ponavljanje tega, kar se je v tem 1. šolsko leto obravnavalo). Meritev šolske izbe; šolsko poslopje. Nja deli; teh lega k šolskemu poslopju in drug k drugemu. Šolski dvor in šolski vrt. Njih lega k šolskemu poslopju in drug k drugemu. Reči v šolskem dvoru in vrtu; njihova lega, velikost in oddaljenost (meritev, presojevanje in upodobljenje v priprostem načrtu.) Meje šolskega poslopja in njegova bližna okolica. Znanje štirih strani sveta. Orijentiranje po njih; razširjeno znanje nebnih prikazni.

3. šolsko leto.

Kraj šole izhajajoč iz š. poslopja; ceste (ulice, prostori, trg; imenitneje javne in zasebne hiše, njih lega druge k drugi. (V mestih in trgih; številkanje in imenovanje ulic, potem napisi na hišah, na spomenikih in stebrih (Säulen). Stanovniki; njih posel (v mestih, na deželi, po leti, po zimi). Risanje priprostega načrta šolskega kraja. Bližna okolica šolskega kraja, bližnji kraji; izlet v katerega od njih. Ceste in poti k bližnjim krajem. [Pri izletih se naj ne opazuje samo zemlja (je li kamenita, ilovnata, močvirnata, rodovitna itd.), ampak naj se učenci napeljujejo tudi k drugemu opazovanju.]

Poglavitnejši geografični temeljni pojmi: grič (homec), gora, gorovje, gorske planote; obzorje, kotlina, nižava, dolina; vir, potok, reka, tek, izliv; breg, brv, most) ribnjak, jezero, močvirje, otok (čoln, ladja) imajo se ogledovati in pojasnjevati. Kraj, vas, trg, mesto, okraj.

II. Iz naravopisja.

1. šolsko leto:

- a) živali: pes, mačka, krava, konj, miš, kokoš, golob, vrabec, polž.
- b) rastline: zvonček, drevo, (pojem), črešnja, roža, rž, pšenica.
- c) rudnine: železo, baker, srebro, zlato.

2. šolsko leto:

- a) živali: prešic, ovca, koza, veverica, zajec, gos, raca, lastavica, škerjanček, taščica, škorec, zelena žaba, krap, rujavi hrošč, kapusov belin.
- b) rastline: jablan, (tudi hruška ali češpelj), grm (pojem), leska, jelka, (smreka), lipa, breza, trobentica, kalužnica, vijolica, njivski mak, šmarnica, ječmen, oves.
- c) rudnine: svinec, cin, kuhinjska sol, kremen, ilovica.

3. šolsko leto:

- a) živali: kunec, srna, jelen, osel, lisica, volk; žolna, kukavica, jerebica, prepelica, slavec, krokar; kuščar, ščuka, postrv; grobar, rogač; glogov belin, veliki koprivar; kobilica.
- b) rastline: bor, mecesen, bukva, vrba, divji kostanj, oreh, španjski bezeg, zlatica (travniška), čebulj, tulipan, kumina, potočnica, zvončica.
- c) rudnine: rujavi premog, kameno ogljje (premog), apnenec, žveplo, peščenec.

4. šolsko leto:

- a) živali: rujavi medved, krt, jež, netopir, podgana, podlasica, dihur, kuna; ščinkovec, velika senica, sraka, kavka, kraljič; slepec, belouška, gad, rega, krastača, brzei (nekateri izmed njih), govnobrbec, muha, nekateri metulji (admiral, pavlinček i. dr.), bučela, mravlja, kačji pastir, domači pajek, pajek križavec, košarji (pojem), rak, črvi (pojem), deževnica (deževni črv.)
- b) rastline: hrast, turščica ali kuruza, ajda, lan, konoplja, marjetica, regrat, mrtva kopriva, navadna kopriva, glog, trnoljica, brinja, kljinček, detelja, grah, leča, graholjka, bižol, krompir, nekatere glive (globanja) mušnica i. dr.
- c) rudnine: sadra (malec), jantar, morska pena (istiva), železov in bakrov vitrijolj, galun, solitar, soda (solajka).

5. šolsko leto:

- a) živali: dojiyke (pojem), severni jelen, velblod, divja koza, slon, jazbec, vidra, hrček (škriček); ptiči (pojem), pav, puran, pegatka, fazan, divja raca, labud, kos, drozek, žolne, skobec, kragulj; plazavci (pojem), smukulja (rjava kača), vodni pupek, močerad; ribe (pojem), belica; — moka, boljhač; pijavka.
- b) rastline: javor, jelša, črni in beli topol, čemin, vinska trta (divja), volčin, zobnik, kristavec, pasje želišče, volčja črešnja, naprstnik, krvavi mlečnik, mlečnik, trobelika, podlesek, — ogršica, kapus, hmelj, praprot (navadne vrste), čmrček, lisičica, medvedje tace. — Učenci začno delati v šolskem vrtu.
- c) rudnine: asfalt, malahit, kameno olje, kvarec, apnenec.

6. šolsko leto:

- a) živali: opica, ris, lev, tiger, morski pes, kit (ponovitev tvarine o doživkah), uharica, dlesk, krivokljun, šoja (navadna in lesna) (ponovitev tvarine o pticah pevkah); želva, (ponovitev tvarine o žabah in krastačah); jegulja, losos, slanik, sardela, som; — kebri rilčkarji in roginj, krompirjevec, zalubnik, čmerlj, osa (hrastova šiskarica), sviloprejec, žitni in suknjarski molj (ponovitev tvarine o žuželkah) presički.
- b) rastline: gaber in bukva (ponovitev tvarine o gozdnih drevesih), oljavec, kavovec; razširi se tvarina o krmilnih zeliščih (rudeča detelja, lucerna detelja, esparseta, krmilna graholjka, poljski grah i. t. d. (ponovitev tvarine o žitih, o lanu in konoplji) — proso, mak, kumara, buča, kislica, smolik, cikorija (potrošnik), kamilica, tret.
- c) rudnine: barvne prsti, sljuda, lojovec, salovec, živec (kalavec) granat, svinčne in železne rude.

7. šolsko leto:

- a) živali: cebra, žirafa, jastreb (ponovitev tvarine o ropnih pticah), štoklja, čaplja, sljuka, priba (vivek), divja gos, galeb, gaga (uvrstitev ptičev); krokodil, — strigalica, muhe, stenice, zeliščne uši, ščurek, kobilica selica, potočna školjka, (uvrstitev žuželk.)
- b) rastline: zlatičnice (ponovitev tvarine o strupenih rastlinah), mačičarice (drevesa, kojih eveti so združeni v mačice) razširitev tvarine o travah in lilijah) metuljčnice, ustnatice, (setev kuhinjskih zelišč, dela v šolskem vrtu.)
- c) rudnine: ponovitev tvarine o kovinah in onih rudninah, v kojih se nahajajo kovine, granit, gnajs, sljudovec, glinovec, cinober.

8. šolsko leto.

Najvažniši odlomki iz somatologije in zdravoslovja; potem živalstva: pregledna ponovitev tvarine, skupinovanje v vrste in rede; iz rastlinstva: kako se hranijo, kako rastejo in kako se množijo rastline; skupinovanje tvarine v rode, vrste, in rede; iz rudnistva: pregledna ponovitev presnovane tvarine.

III. Iz zgodovine.

V prvem in drugem šolskem letu se prav za prav v zgodovini ne poučuje; vendar se za ta pouk pripravlja s kratkimi povestimi, s povestimi iz sv. pisma in z lahko razumljivimi legendami ter pravljicami, ki naj se posnemó iz domače in domovinske zgodovine.

Na tej stopnji tedaj zgodovinski pouk službuje onemu v jeziku.

3. šolsko leto.

Pravljice in pripovedke zgodovinskega obsežka s posebnim ozirom na krajevne pravljice. Mariborske šole bodo se n. pr. ozirale na ustanovo Maribora, na postanek jezera na Pohorji in Kalvarije poleg Maribora, na junaškega mladeniča iz one dobe, ko so Turki Maribor oblegali itd.

Ciril in Metod. Rudolf Habsburški. Bratovska ljubezen. Ustanovljenje gorotanskih vojvod. Mladi Vukasovič. Cesar Jožef II. Lep zgled. Ljubezen do domovine. Cesar Franc Jožef in ribičev sin.

4. šolsko leto.

Solon in Krez. Krez in Cir. Leonida. Mladost Aleksandra Velikega. Romul. Cesar Tit. Stari Slovani. Atila. Karol Veliki in Obri. Babenbergovci na Avstrijskem. Rudolf in Otokar. Friderika Krasnega zvestoba. Celjski grofje. Iznajdba smodnika. Kolumb najde Ameriko. Bitva pri Mohaču. Turki pred Dunajem. Smrt Marije Terezije. Cesar Jožef II.

5. šolsko leto.

Odgoja spartanske mladine. Fabricij. Družinsko življenje starih Slovanov. Madjari. Štefan, kralj Ogerski. O vitezi. Križarske vojske. Bitva na moravskem polju. Friderik Krasni. Albrecht II. Rudolf Ustanovnik. Tabori v turških časih. Knjigotiskarstvo. Nadloge 30letne vojne. Prince Eugen. Cesarica Marija Terezija. Cesar Franc in nadvojvoda Karol. Francozje na Ruskem. Cesar Franc Jožef. —

6. šolsko leto.

Stari Egipt*. Pričetek Kartagine. Demosten. Solon*. Sokrat*. Regul*. Julij Cesar. Razdevanje Jeruzalema*. Severin in Odoakar. Pipin Kratki*. Karol Veliki in Saksonci*. Alboin in Gizulf. Opravki starih Slovanov v mirnih časih. Leopold V. in Rihard Levosrč. Habsburžani na Avstrijskem. Smrt cesarja Albrechta I*. Trst se uda slavnej habsburške hiši. Iznajdba ur in papirja*. Maksimilijan I. Nicolaj Zrinjski. Wallenstein*. Pragmatična sankcija*. Marija Terezija. Jožef II. Laudon. Mozart in Haydn*. Radecki*. Naraščanje avstrijsko-ogerske države. Cesar Franc Jožef.

7. šolsko leto.

Aleksander Veliki. Punjske vojne. Konstatin Veliki. Razpad zahodno-rimskega cesarstva*. Bitva na katalovnskem polju*. Mohamed. Karol Veliki (životopis)*. Oton I. in njegova zmaga l. 955*. Cesar Henrik IV*. Friderik Rudečibradee. Babenbergovca Leopold II in Friderik II.* Pravljice o Tell-u*. Leopold v boju s Švicarji*. Karol IV. Podjarmljenje Mehike*. Kapistran in Hunyady*. Karol V.* Bitva pri Sisku. Začetek 30letne vojne.* Peter Veliki. Marija Terezija se vojskuje za svoje dedne dežele. Pridobitev Galicije in Bukovine*. Napoleon I. v Egiptu. Franc I. cesar avstrijski*. Na Predelu. Velika bitka pri Lipskem. Slomšek. Tegetthoff. Cesar Franc Jožef. Imenitnost domače zgodovine.

8. šolsko leto.

Človeški rod v otroški dobi svoje zgodovine. Avstrijsko in Štajersko pod oblastjo Rimljanov. Vladanje Karola Velikega v pregledu. Sv. Severin. Sv. Štefan, kralj ogerski. Sv. Leopold Babenberški. Vojvoda Henrik Jasomirgott. Razvitek vzhodne krajine. Nje notranje razmere v babenberški dobi. Mogočnost kralja Otokarja II. Vladanje Rudolfa Habsburškega v pregledu. Črtice iz štajerske zgodovine pred Habsburško dobo. Habsburžan Leopold III. Delitev avstrijskih dežel leta 1379. Vladanje cesarja Maksimilijana I. v pregledu. Podjarmljenje Peruja. Nadloge 17. stoletja. Marija Terezija. Cesar Jožef II. Cesar Franc. Napoleon I. (Bitva pri Aspernu — Andrej Hofer, bitva pri Lipskem, prognanstvu in smrt na otoku sv. Helene.) Ferdinand dobrotljivi. Cesar Franc Jožef. Pregled avstrijske zgodovine.

Opomba. S * zaznamovano gradivo za 6. in 7. šolsko leto je namenjeno samo tistim šolam, ki smejo rabiti posebne knjige za realne predmete.

To velja tudi o tistej tvarini 8. leta, ki se na prejšnjih stopnjah ni obravnavala.

Leopold Volkmer, veseli pevec Slovenskih goric.

dr. Jožef Pajek.

(Dalje.)

Štev. 24. Čelica ali mladenstljivo pitanje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 68. Primeri: Gleim „Die Gärtnerin und die Spinne“. Murkovo izdanje, str. 42, štev. 26. Jakob Košar, štev. 54. Franc Peserl, str. 18.

Ena mlada čelica * Obletava ogreda, * Ziza 'z rožic slajo. * Ena mala gartnarca * Pita: veš ti čelica, * Da gift rože majo? * Vem, da vsaka rožica * Tudi gift, kak slajo 'ma; * Jaz le zizam slajo. * Veš pa tudi, gartnarca! * Da španie, kam boš šla, * Gift no slajo 'majo? * Greh je gift, o gartnarca! * Samo tugent slajo 'ma: * Pusti gift, pij slajo!

Štev. 25. Ovea ali prava dobrotljivost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 69—70. Primeri: Lessing, „Die Wohlthaten“, III. knj. 13 štev. Murkovo izdanje, str. 52, štev. 34. Jak. Košar, št. 58.

1. Si vekšega dobrotnika * Gda vida med živadi, * Kak nas? je čela pitala * Človeka. Po navadi * Je toti lice si zakria, * Gda kol' je pri čelnjaki bia, * No s čelami govora, * Tak tudi zdaj je stora.
2. Ja čela! ne zameri mi, * Živad dobrotliveša, * Kak ti, se meni ovea zdi, * Da nam je potrebneša: * Ti stert daš; ovea vono da, * Kai človek bol potrebno 'ma, * Da slaje se napije, * Al' s suknom se pokrije?
3. Še češ en drugi uržoh čut', * Zakai te menje šti mam. * Kak oveo, no zakai sem hud, * No jezo de') te imam? * Glej, ovea terpežljivo zna * Deržati, da se strižti da; * Pa ti nam stert ponuješ * No z žalcom nas kušuješ,
4. Kak ovea; ne kak čela, ti * Dobrotnik moreš biti: * Nai sitega nafulati;²⁾ * Rai lačnega nasiti. * Či se veselo nasmejiš, * Da tvoje dare razdeliš. * Tak; ker si prosi dati, * Se nima darov bati.

Štev. 26. Hrast ali gnusna nezahvalnost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 71—72. Primeri Lessingovo basen: „Die Eiche und das Schwein“. Murkovo izdanje, str. 37, štev. 21. Jak. Košar, štev. 47. Franc Peserl, str. 35.

¹⁾ de = do. ²⁾ nafulati = polniti.

1. Pri enem velkem hrasti, * Ker lepi sad rodi, * Prašiček ve se pasti, * No dobro se redi. * S čelustmi želod žveče, * Pred', kak ga je požrea * Z očmi za drugim teče; * Še rad bi tot'ga mea.
2. Prašiček! nezahvalni * Si, reče njemi hrast, * Resničen je, ne šalni * Guč; gde je moja čast? * Pod menoj želod zbiraš, * Te dobro z njim redim; * Ti oko ne odpiraš, * Me ne pogledneš z njim.
3. Prašiček rova, kroli, * Poslušaj, no zadnič, * Se sukajoč okoli, * To reče; drugo nič: * Ež!¹⁾ tožiš se, da tebi * Sem nezahvalen bia? * Sem zna, da želod sebi * Sem 'z tvojih vè²⁾ lovia?
4. Bog mizo nam pokrie, * Z dobrotoi nas redi, * Vsem, kai gdo je no pije, * Svoj žegen podeli: * Ker na njega ne gleda, * Pri mizi da sedi * Bi njemi rad poveda: * Ne človek; suka si.

Štev. 27. Leb ali odano paidaštvo.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 73—74. Phädrus I. 11. Primeri tudi Lessingovih basni, II. knjigo, štev. 7: „Der Löwe mit dem Esel“. Murkovo izdanje, str. 42, štev. 27. Jakob Košar, štev. 52.

1. En leb, ta kral vseh zvier če jagat' it' * Jaz sam, si misli malo bom oprava; * En drugi mi k pomoči more prit'. * On gre, no k sreči osla si vdinjava, * Ker z močnim glasom vstraši vsako zvier, * Da tota k skritim mrežam naide tir.
2. Štrit greta v boršt, priazni mata guč, * No slišita, da 'z jauše k njim regeče * Jezična sraka, no iz punih pluč * prav gerde špote na obadva meče; — * A!, lep paidaž! (š? Izdatelj.) Leb ne je tebe sram, * Da z oslom greš? rai hodi sam!
3. Leb z merzlim sercom k sraki reče: Vtič * Tvoi spluizki jezik zdai sem, zdai ta zablodi; * Pa jaz ti to povem no drugo nič: * Špot, ker'ga na me veržeš, malo škodi, * V paidaštvo mojo vsaki priti sme, * Ker meni k nuci biti ve no če.
4. Vsi velki no visoki ravno to * Si mislio, kaj sraki leb je prava * S podložnimi paidažtvo dosti bo * Nam noter verglo, či se njim odava: * Nam nej' za to, jel' gdo štimanje 'ma; * Za to nam je, jel' se nam nucat' da.

Štev. 28. Osel ali noro štimanje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 75—76. Phädrus, I. 11. Lafontaine I. 103. Gleim: „Der Esel mit der Löwenhaut“. Lessing, II.: „Der Esel mit dem Löwen“. Murkovo izdanje, štev. 25, str. 41. Jak. Košar, štev. 51.

1. Osel, ti tak glasno heržeš * Kak da jagar trobi v rog, * Či na rame vuha veržeš * Poidi z menoi v toti log! * Bodi mi namesto roga! * Reče leb, no osel boga.
2. On sam sebe velko štima, * Da, kak jager, z lebom gre; * Drugi pride proti njima, * No na znanca zdere se: * Dobro jutro! Brat! češ piti? * Poidi! grema ta k' koriti.

¹⁾ Eš! ali ež! Volkmer je pisal z bohoričico, in večkrat zanemarjal razliko med ž in š. Rokopis Volkmerjev in Murkov prepis kaže: ež. Iz starinske oblike: jese! = glej! bi pa pričakovali eš! ²⁾ vè = vej.

3. Grob si, grob! on odgovori. * Zakaj grob? ga pita ta; * Misliš morti, o ti nori! * Da si več, kak bia si gda? * Osel bia si, osel bodi * Tudi, če leb s toboj hodi!
4. To si ti za navuk vzemi, * Ker pri velkih kai valaš; * Le se zato ne prevzemi, * Da ti pri njih gnađe maš. * Mei vseh velkih dopadenje, * Človek si; nič več, nič menje.

Štev. 29. Želod ali popravljena pamet.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 77—79. La Fontaine, T. II. fab. 172. Gleim, Fab. 142. Murkovo izdanje, štev. 31, str. 47. V „Drobtinceh“ 1848, str. 191: „Kmet pod hrastam“, od Fr. Kosarja. Jak. Košar, štev. 28.

1. Ja! sonce na podne stoji, * No že se kmeti zeha, * Da z delom se je pleha, * Obedvati si poželi. * Gre truden v senco ta pod hrast * Na zemlo dol se sede, * 'Z kanjera je, ne z 'klede:!) * Pa pred da Bogi dužno čast.
2. Sit, dremoto občuti prit'. * Od mladih let navajen, * Da vsigdar bia je svajen, * Či vse, kak on 'è, nej' h'tlo bit', * Skoz — skoz kai pogo-varjat' 'ma: * Gospocki, da pravici, * Al' farji, da resnici * Spodobo drugo dati zna.
3. Že dugo let cesarove * Zapovedi obira; * Zdai z Bogom se prepira: * V naturi vse na opak gre. * Ležoč pretegnen, leca se, * Te roke križom dene, * Oči na hrast požene, * Rekoč: tvoj sad je ne za me.
4. En lešnjak to no tam visi: * Se toti sad vda tebi? * Zakaj ti rumpe?) ne bi * Rodia, da tak košati si? * Pa škoda! da jaz kaj gučim; * Vsak kmet je glih živadi; * Gospode z gučom svadi, * No že se reče: v kaiho z njim!
5. Tam — tam nai njegva šola bo; * Tam luč se bo vužgala, * Da pamet bo spoznala, * Kai cirkva, kai dežela so. * Pri moji kečki!) ne tak nor * Je kmet, kak neki meni. * Či glih jem kruh ovseni, * Le reč spreglednem dol no gor.
6. Je to kocen? Se tikvi uda? * En vsaki nai preštima, * Jel' neka tikva nima * Šest funtov, no nai menje dva? * Predertih kelko njih leži * Na natoni, no perhnio, * Da čreva 'z njih visio. * Guči, no dremle, no zaspi.
7. K nesreči krivec piše zdai! * En želod se omekne, * Na čeli kmeta včekne; * On šlata žlak! zajayče — jai! * Tak mali sad! tak velki žlak!* Bi želod telko vagna, * Kak tikva, jaz bi 'zeaga. * Nai bo kak, Bog je stvora, tak!

Štev. 30. Derži ali vmerjoča skopost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 80—83. „Der Hund“, basen spisana od Gellerta. Christian Fürchtegott Gellert se je rodil na Nemškem l. 1715, in je umrl l. 1769. Basni jegove so bile natisnene 1746—1748. Murkovo izdanje, štev. 1, str. 3. Jak. Košar, štev. 28. Ker tukaj prvokrat Gellerta imenujem, se mi zdi primerno pristaviti sodbo, katero je o njem slavni nemški kritik Hettner izrekel, in sicer njo zapišem sem ravno zavoljo tega, ker se po mojih mislih njegove besede tudi Volkmerju celo prilegajo. Hettner torej piše; „Gellertove

1) klede = sklede. 2) Die grosse Zwergelbirne. 3) Kopthaar, Zopf.

basni, posebno pa smešne pripovedi, so še sedaj zanimljive. Da si se je Gellert nekaj ravnal po tujih izgledih, kar je očitvidno in česar tudi ne taji, so vendar vsi njegovi občutki in vsi nazori o življenju celo domaći, da kar nehote srce prevzamejo. Včasih je seveda koristnega podučevanja koj preveč; vendar pa je silno mikavno njegovo natančno opazovanje, živo opisovanje, nedosegljivo lepo pripovedovanje in poštena, ljubezniva, otročje dobrohotna, dostojna in večidel prav zabavljiva nagajivost, s katero človeške slabosti in pogreške slika.“

1. Derži, ker je v neki noči * Ne zatiska svoje oči, * Da je zvesti varih bia, * Ker je z natona¹⁾ prasice, * Vuke, thore no lisice * S svojim lajanjom spodia.
2. Derži, ker'ga so se bali * Tati, da so kledi stali * No že hteli vdreti v hram, * Toti Derži, pes lubleni, * Grata zdai na smrt boleni; * On nevarnost spozna sam.
3. Sosedu arenie dajo: * Olje, žaifo, kai pač 'majo; * Čejo, da bi grata zdrav. * Pueka²⁾ rata: v merzli vodi * Kopati ga; Moička hodi, * Vzemi tisti velki škaf!
4. Babe zadi se gučio: * Pes bolen jo skoz šatrio³⁾ * Gvišno! on obrani je! * Z mastivo od treh svin' ga mažte, * S treskami od stare kašte * Trikrat ga okadite.
5. V ves celo so prišli glasi, * Da se Derži hudo kvasi: * Brati vsi k njem dirjajo. * Backo, njegov zvest priatnik, * Stopi k njemi, kak en ratnik. * Oblizava mu brado.
6. Gdo se bo zdai z menoi gura? * Stokrat si nesrečna vura! * Gdo bi včera misla to! * Včera sma še jag deržala, * Pečlare iz vesi gnala: * Nekim je to ljubo blo.
7. O moi Backo! Derži zdehne * Glei! kak smert me v serce pehne: * Rop jaz njeni skoro bom. * Uržoh smerti je arenia: * O da tote neb' ba pia! * Zdai 'mam it' v en drugi dom.
8. Slatko bi mi blo zaspati, * Bi košice smea obrati, * Kere si pokopa sem: * Grenka smert mi more biti * Tot'ga šaca niti vžiti, * Niti s soboi vzeti smem.
9. Backo! či ti lubiš mene, * Nai te moja prošnja gene: * Idi hitro iskat nje; * Ahtai pa, da gde ne zaideš: * Eno tam pri lipi naideš, * Druga tam pri gumni je.
10. Vari, da mi nič spremekneš, * Ali v lape kai ne vtekneš! * To ne stori, lubi brat! * Backo v eni sapi teče, * Naide, pride, k njemi reče: * To 'maš tvoje skerbi sad!
11. Derži z nosom podihava * Šaca, pa, ah! padne glava: * Zdehne: nai le to leži! * Vmerjem jaz, ostane tebi; * Pred nai ga vzeti k sebi: * Ja po smerti te ga vži!
12. O, bi meni stregla sreča, * Da to lepo kost od pleča, * Kero sem pa ne povem, * Gde sem njo pokopa. Blodi * Pamei, no gre, gdo ve, kodi. * Preveč, preveč guča sem.

¹⁾ Holzlegstättte. ²⁾ Quacksalberin. ³⁾ Zauberei.

13. Telko, Baeko! ti še pravim, * Od bolezni či ozdravim, * Nai bo zutra, ali gnes, * Kost si čema zvesto talat', * Ti dobiš ta vekši falat. * Ja! dobiš to vmerje pes.
14. Skopee skop ostane v smerti, * Grob pred njim leži odperti, * On pa le na šac gledi. * Britko njegvo je življenje, * Njegva smert še bol; nej menje: * Gdo mu bo nevošlivi?

Narodno blago.

XL.

Hudičkov bošt. *)

Narodna pravljica.

Pred davnim časom sta se na Gorenjskem dva kmeta pričkala, tožvala in na posled pravdala za last velicega gozda; vsak je trdil, da je njegov.

Ko sta že oba dosto potov in mnogo stroškov imela, a pravda še vedno ni dokončana bila, je enega tako to razjezilo, da se v svoji razburjenosti zaroti in pravi: „Hudič naj že vzame ta bošt in naj ga nese vrh Grintovca!“

Hudič si pa ni dal dvakrat reči; še tisto noč — bajda ob polnoči, ko ima vrag sploh največo moč do človeka in njegovega imetka — nabaše gozd ter ga nese na visoko goro. Ker pa je bil gozd pretežek, opešale so mu moči in moral je počivati ž njim v sredi gore. Opartavši se zopet z bremenom pri-sopiha le malo čez sredo gore, ko začne na gori pri sv. Jakobu dan (juternico) zvoniti. Hudič čuvši prvi udarec Marijnega zvonjenja na blagoslovljenem zvonu, zgubi vso moč, zboji se, pusti bošt na mestu in zbeži.

Gozd je ostal tam, kjer ga vidi še dandanes bližnji in daljni Gorenec; celo iz Ljubljane se vidi nad Kokro, na popolnoma goli gori — v sredini štiri-voglatej mizi podobni gozd, ki je spodaj nekoliko širji nego zgoraj. V resnici pa mora biti jako velik, kajti od jako daleč se vidi kakor miza. Bliže pa ko se gre na Gorenjsko, tem veči se vidi pod cerkvijo sv. Jakoba, v sredi gole gore Hudičkov bošt.

V. Jarc.

Dopisi.

Maribor. Na našem učiteljišču se je letos začel pismen zrelostni izpit dne 27. maja in se je končal dne 5. junija. Izpit je delalo 26 pripravnikov in 7 privatistov. Po narodnosti je 25 Slovencev 8 Nemcev in 1 Čeh. — Vprašanja iz posameznih predmetov so bila sledeča.

I. Pedagogika. (27.5) 1. *Erziehung zur Religiosität und Vaterlands-liebe.* 2. *Erläuterung der Grundprincipien des Unterrichtes: Unterrichte natur-gemäss und Unterricht cultur-gemäss.* 3. *Leben und die wichtigsten pädago-*

*) Na gorenjem Kranjskem imenujejo bošt to, kar drugoč pomeni gozd, na Štajer-skem tudi hosta.

gischen Schriften des Johann Amos Comenius. 4) Von den Lehrmitteln in der Volksschule.

II. Nemščina. (28.5) 1. Die Baumschule, ein Bild des Jugendlebens. 2) Adalbert Stifter. 3. Zusammenziehung der Sätze. 4) In welcher Weise haben orthographische Uebungen in der Volksschule vorgenommen zu werden?

III. Slovenščina. (30.5) 1. Korist šolskih vrtov v obče sosebo oziroma učencev. 2) Kateri razložek je med nepravilnimi in nepopolnimi glagoli v slovenščini? Pojasnilo v zgledih. 3) Kateri slovenski pisatelji imajo zasluge za pouk stare slovenščine?

IV. Zemljepisje. (29.5) 1. Ebenen in Oesterreich-Ungarn; ein geographisches Characterbild für die obere Volksschulstufe. 2) Zentralalpen Oesterreichs; ein geographisches Characterbild für die obere Volksschulstufe. 3) Produkte des Pflanzenreichs der Steiermark; ein geographisches Characterbild für die mittlere Volksschulstufe. 4) In welcher Weise kann sich der Lehrer in Bezug auf sein geographisches Wissen weiter bilden?

V. Zgodovina. (1. t. m.) 1. Die wichtigsten Begebenheiten im zweiten punischen Krieg. 2) Die bedeutendsten Persönlichkeiten Oesterreichs zur Zeit der Türkenkriege. 3. Auf welche Weise kann die Jugend für die vaterländische Geschichte begeistert werden?

VI. Računstvo. (2. t. m.) 1. Zwei Zahlen stehen in dem Verhältnisse 3 : 5, setzt man zu der einen 10 hinzu und zieht von der anderen 10 ab, so kehrt sich das Verhältniss der beiden Zahlen um; wie heissen die Zahlen?

2) Addire $\frac{x-8}{x^2-5x+6} + \frac{x+2}{x^2-9x+14}$, das Resultat soll möglichst einfach sein.

3) Eine Schnur kann gerade einen Kreis einfassen; macht man dieselbe um 1 m länger, so ist der Flächeninhalt des Kreises, den sie nun gerade einfasst, um 2 m^2 grösser; wie lang ist die Schnur ursprünglich? 4) $\sqrt[3]{x^3-x^2+x-1}$; zu entwickeln auf 4 Glieder. 5) Wie gross sind die spitzen (<) Winkel eines rechtwinkligen Dreieckes dessen Hypothenuse h gleich 8 m und eine Kathete $k_1 = 6\text{ m}$ beträgt?

VII. Prirodopisje. (3. t. m.) 1. Welche Erscheinungen bieten die Gletscher dar; in welcher Weise wirkt die Eismasse auf die Erdoberfläche und in welchem Zusammenhange steht sie mit den schwimmenden Eisbergen? 2) Die Wiedererkäuer sind in Bezug auf ihre Naturgeschichte und ihren Nutzen für den Menschen zu characterisiren. 3) Es ist durch Entwerfen eines Stundenbildes zu zeigen, wie auf der Oberstufe der Volksschule die Tollkirsche zu behandeln wäre.

VIII. Prirodoznanstvo. (5. t. m.) 1. Elektromagnet (methodisch). 2. Geistige Gährung. 3) Luftfeuchtigkeit.

Ustmen izpit se začne 6. julija.

Iz ptujske okolice. Učiteljsko društvo za ptujski okraj si je bilo letos 6. dan maja izvolilo za izlet k Št. Lovrencu v Slov. gor.

Ukrenile so se potrebne priprave, le vreme je v začetku maja bilo kaj slabo, tako, da smo vsi ob srečnem izletu skoraj obupali. Pa, človek obrača, Bog pa obrne. Dan 6. maja nas je vse iznenadil. Prelepo jasno jutro vzbudilo nas je zgodaj in vsak od blizo in daleč se je vesel podal na zaželjeno pot, po katerej so nekateri pred in tudi nekateri po določeni uri tudi srečno prišli. Veselja nam je srce poskakovalo pri zbiranju nepričakovanega števila lastnih udov in še veselejše pri prihodu nam zelo milih gostov tovarišev iz gornje-radgonskega in ljutomerskega okraja. Cerkev in šola ste bile okinčane, ker se je ravno na ta dan nastavilo praznovanje 50letnega obstanka tamošnje šole. Mnogo ljudstva s šolsko mladino nas je pričakovalo v cerkvi zbranih, kjer so domači župnik in duh. svetovalec čast. g. J. Meško s pomočjo še treh gospodov toya-

rišev služili veliko sv. mašo, k katerej se je pela obligatna Mikložičeva maša pod vodstvom gosp. Franja Zadraveca. K darovanju zapel nam je čveterospev ptujske okoliške šole prelepo pesem „Prošnja“. Po sv. maši je bil nastop tamošnjih učencev pred staro šolo, kjer so dobili zemlje in druge spominke. Red je bil najlepši in je hvalovredno omeniti, da so vse učenke imele bele peče, ki so gotovo lepše in bolj okusne, kakor druge z različnimi barvami namazane cunje. Potem podali smo se v šolsko sobo II. razreda, ki je bila primerno lepe okinčana za ta dan.

Gospod predsednik Žiher otvori zborovanje ob 11. uri s presrčnim pozdravom na vse ude, kakor na mile nam goste, katere nam posebej predstavi. Krepki: „Dobro došli“ njim je bil porok, da smo jih radostno sprejeli. Zapisnik zadnje seje se prebere in z nekim stvarnim popravkom g. Zadravec-a odobri. Med dopisi je posebno omeniti oni našega učiteljskega sodruštva, ki naznanja na naše prijazno vprašanje, da se noče z nami združiti glede naročila itd. onih učiteljev iz Dunajskega mesta, ki bodeta nam kazala poduk v spretnosti rok!! Vzeli smo dopis na znanje. Nadalje se pričitajo došle častitke za današnji dan od dragih tovarišev iz raznih krajev, kakor n. pr. od Sv. Ane na Krembergu, od Sv. Benedikta v Slov. gor., iz Rogaca, iz Ljutomer, Sv. Križa na Murskem polju, iz Maribora, od Velikenedelje, Sv. Urbana itd.

Predavanje gospoda F. Zadravec-a o petju po številkah se preloži, ker se predavatelj radi bolehanja ni mogel pripraviti. Na to nastopi nadučitelj gospod Šijanec, ki nam v občno zadovoljenje naslika prav mično zgodovinsko in kraje-pisno črtico o Sv. Lovrencu v Slov. gor. in njegovi okolici. Pri tej priložnosti on sosebno omeni šolo, ki danes praznuje 50. leto svojega obstanka. Govornik sl. šolskim oblastnijam in vsem dobrotnikom izrekuje presrčno zahvalo, ter izrazi sploh veselje nad tem, da je naše društvo s tem izletom počastilo Št. Lovrenc in tako danes to slavnost povečšalo. Predsednik se govorniku v imenu navzočih prav laskavo zahvali.

Sedaj se oglasi g. Porekar k besedi, ter nam razklada „Kako naj se goji pravo domoljubje“; on omenja sosebno individualno in socialno vzgojo, kakor sredstva, po katerih naj bi deloval vsak učitelj, da zbudi v srcih svojih učencev pravo domoljubje po geslu: „Vse za Boga, cesarja in domovino“. Vsi navzoči se vzdignejo, zakličejo presvitemu cesarju trikratno „živijo“ in zapoje skupno z velikim navdušenjem „Cesarsko pesem“, po kateri g. predsednik zborovanje zaključí.

Udov je bilo pri zborovanju navzočih 27 in častiti gosti gg.: S. Cvahte, nadučitelj od Male nedelje, Cajnko, nadučitelj in Frie, učitelj od Sv. Duba, Adamič učitelj od Sv. Lovrenca in Briner učitelj od Sv. Urbana. Po zborovanju smo si ogledali okolico in se do obeda zabavljali v župnikovem gaju na kegljišču. Obed smo imeli v lepo okinčani hiši pri gospodu Koser-ju, udu okrajnega šolskega sveta, c. kr. poštarju itd., s katerim smo vsi navzoči zelo zadovoljni bili. Skupnega obeda se je udeležilo 47 oseb, med temi 34 učiteljev. Med obedom je svirala dobro ubrana godba, se pevale prav navdušene pesni in napivalo prijateljsko na vse strani. Vsak se je čutil srečnega, da je mogel nekaj časa ostati v tako bratskem krogu svojih sotrudnikov, katerega so častiti gospice in dragi nam gospodje, med njimi g. dr. Gregorič kot zastopnik okrajn. šolsk. sveta, iz Ptuja mnogo olepšali in pomnožili.

Čas v zaupljivem krogu nam je hitro pretekel in ko se je začelo bližati proti večeru, zapustili smo prijazni kraj z nado, da se v kratkem zopet sudiemo, držeč se gesla:

„Trdno dajmo se skleniti:
Sloga pravo moč rodi;
Vse nam bó lehkó storiti,
Ako združimo moči.“

Porekar.

Iz Ponikve. Dne 7. maja je imelo učiteljsko društvo šmarijskega in rogačkega okraja pri Sv. Križu poleg Slatine svoje drugo letošnje zborovanje. Zbranih je bilo 16 učiteljev, sedaj večina iz rogačkega okraja. Po prečitaniu in odobrenju zapisnika govoril je g. Leskovar iz Slatine o poeziji v ljudski šoli. Ne samo, da si je g. poročevalec izbral povsem primeren predmet, rešil je tudi svojo nalogo v vidno zadovoljnost vseh navzočih. Naj podam nekoliko črtic iz njegovega zanimivega govora! V uvodu obžaluje, da poezija med prostim narodom od dné do dné bolj peša in da se materijalizem čemdalje bolj šopiri; nadalje govori o pomenu poezije v ljudski šoli. Šola naj vedno in s vsemi sredstvi deluje na to, da se pri otrokih kakor telesne, tako tudi duševne moči enakomerno razvijajo. Nespametno bi bilo, razum enostransko gojiti na stroške drugih duševnih moči. Otroško življenje je poezija, čustvo in domišljija prevladajo, hrano pa naj zajema v poeziji, v katerej se ravno odseva. Poezija naj posreduje, da se obdrži ravnotežje med umom in čuvstvom. Posebno ženskem spolu je potrebno, sprijazniti se s poezijo, da bo mogel blagodejno uplivati na mlajši zarod. Učitelj sam naj bo vnet za vse lepo, dobro in blago, naj ima pa tudi zmožnost, da s primerno in lepo besedo oživlja domišljijo in vzbuja v otroških sreih čustva, ki so izražena v pesniških izdelkih. Pesen naj bo naravna in umljiva, naj navdušuje za resnico in čednost, budi naj ljubezen do domovine in vladarja. Izmed lirčnih pesni zasluži odlično mesto narodna pesem. Za mladost zelo primerna je epična poezija (pravljice, pripovedke, bajke, povesti, legende, basni itd.); tudi zgodovinske slike naj obseva luč poezije. Učitelj, ki je otroke vnel in navdušil za poezijo, izvršil je velik del svoje odgojevalne naloge. — Končno se sklene, da bo prihodnje zborovanje 11. junija v Šmariji, kjer bosta govorila gg. Blenk: „o uplivu učitelja“ in Skaza: „o zgodovini v ljudski šoli.“

F. Šetine.

Iz postojnskega okraja. Letošnja uradna okrajna učit. konferencija vršila se bode v 8. dan meseca julija t. l. v Postojini. Mimo navadnih točk bodo na dnevnem redu še te-le: 1. Načrt podrobnega učnega črteža in navoda za pouk v realijah z ozirom na postavo z dne 2. maja in ministerijalnega ukaza ddo. 8. junija 1883. leta, in z ozirom na potrebščine v našem šl. okraju. Poročevalci: Za nerazdeljene enorazrednice gosp. Gustav Grosman, učitelj v Matenji vasi, za razdeljene enorazrednice gosp. Punčuk, učitelj v Colu, za nerazdeljene dvorazrednice g. F. Kolin, nadučitelj v Vremah, za razdeljene dvorazrednice g. M. Arko, nadučitelj v Hrenovicah, za trirazrednice g. M. Zarnik, nadučitelj v Trnovem, za štirirazrednice g. P. Kavčič, nadučitelj v Senožečah. Elaborati se imajo do 10. junija t. l. vročiti stalnemu odboru. — II. Kratka, jedrnata, temeljita in občna obravnava o šolskeji higieni. Ta referat se ima od vseh gg. konferentov izdelati ter do 10. junija t. l. g. e. kr. okr. nadzorniku doposlati. Poročevalec se bode po nasvetu stalnega odbora od vse skupščine izbral.

J.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je šolski občini Št. Peter na Notranjskem za razširjanje šole 200 gld.

[Uradna učiteljska konferenca] za mariborski, št. le-nartski in slovensko-bistriški šolski okraj vršila se bode letos v dan 13. avgusta v Mariboru po tem le vsporodu: 1. Poročilo nadzornikovo. — 2. Podrobni učni črteži. Referenti: a) za razdeljene ljudske šole g. J. Pouh; b) za nerazdeljene ljudske šole g. S. Kellenberger; c) za dvorazrednice nadučitelja gg. Jos. Leskovar in Feliks Majcen; d) za trirazrednice učitelja gg. J. Sabati v Hočah in Jos. Fistravec

v Studecih; e) za četirirazrednice gosp. nadučitelj Reich in f) za pet-razrednice gosp. nadučitelj Fr. Windisch. — 3. Kako vzgojuje ljudska šola k resnicoljubnosti? Ref. g. nadučitelj E. Leske in podučitelj gosp. Miha Vauhnik. — 4. Volitve. — 5. Nasveti. — Zborovanje se prične ob osmih zjutraj.

[„Slovensko pevsko društvo“] prav dobro napreduje. Ima že nad 300 udov in razpošilja ravnokar izvršujočim udom pesmi, ki se bodo 8. sept. t. l. pri velikem pevskem zboru v Celju pele. Učitelji pristopajte in nabirajte ude za to važno društvo!

[Na učiteljskišču v Ljubljani] so se pismeni zrelostni izpiti začeli dne 8. t. m. Ustni zrelostni izpiti se bodo pričeli za učitelje dne 1. julija in za učiteljice dne 13. julija t. l.

[Društvo v podporo revnih učenk] je ustanovilo učiteljsko osobje na učiteljskišču v Gorici. Prvomestnikom tega društva, katero je c. kr. namestništvo rže potrdilo, bil je izvoljen profesor Julij pl. Kleinmayr.

[Podpora za šolske stavbe.] Kakor lani, je tudi letos odločila kranjska hranilnica svoto 6000 gld. v podporo za zidanje novih ljudskih šol. Od tega dobé po sklepu deželnega šolskega sveta šolske občine: Bojance, Spodnji Logatec, Petrova Vas in Štrekljevec po 500 gld. Šolska občina Prežganje dobi podpore 400 gld. Po 300 gld. odločilo se je občinam: Smlednik, Pirnice, Veliki Gaber, Terzin in Rudolfovo, po 200 gld. občinam: Spodnja Hrušica, Črni Vrh, Šmihel, Toplice, Božakovo, Stari Trg, Dragatuš in Griblje. Po 100 gld. dobé občine Jesenice, Vrbovo, Spodnji Semen, Debernice in Vrh.

Podučiteljska služba.

Na dvorazredni, v III. plač. razred uvrsteni ljudski šoli na **Planini** (Montpreis) se mesto podučitelja ali definitivno ali pa tudi provizorično umesča. Prosilci za to službo naj svoje redno instruirane prošnje predpisanim potem določijo **do 20. junija t. l.** krajnemu šolskemu svetu na **Planini** (Montpreis).

Okr. šolski svet v Kozjem dne 18. meseca maja 1885.

Predsednik: **Rupnik s. r.**

IVAN LEON v Mariboru

priporoča slavnim uradom in p. n. občinstvu svojo izvrstno vredjeno

tiskarno

v izdelavo vsakovrstnih tiskovin po najnižji ceni. Na dalje priporoča slavnim vodstvom ljudskih šol in krajnim šolskim svetom svojo **veliko zalogo** vsakovrstnih tiskovin za šolsko in administrativno potrebo v slovenskem in nemškem jeziku.

Vzlasti opozorja na sledeče tiskovine v novi obliki: **šolska naznanila** (Schulnachrichten): **imenik** (Katalog); **razrednica in tednica** (Klassenbuch und Wochenbuch) vsmislu najnovejše naredbe c. kr. štaj. dež. š. sveta.

Zaloga Prettenhoferjevih pisank i risank

Tudi se pri njem dobé razne pisalne in risalne priprave po najnižji ceni, mej drugim

100 komadov pisank vsakovrstne liniature	1 fl. 40 k.
100 risank broj 00, 1, 2	2 „ 85 „
500 pol sat. papirja po	2 „ 60 „
500 pol po	1 „ 80 „

Na dalje je pri njem izišel in se dobi (po 3 kr. pola)

Službeni razkazek (Dienstes-Tabelle)

po naredbi c. kr. deželn. šolsk. sveta dne 31. marca 1881 št. 1868.

Z odličnim spoštovanjem

I. Leon.